

Nr 617

Av herrar **Strandh** och **Christenson** i Malmö, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 117, angående teckning av ytterligare aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, m m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 117 föreslås riksdagen bl. a. godkänna ett i propositionen framlagt förslag beträffande reglering av förhållandena mellan domänverket och Aktiebolaget Statens skogsindustrier. Detta förslag innebär, att Aktiebolaget Statens skogsindustrier skall skiljas från domänverket och direkt underställas Kungl. Maj:t samt därvid sortera under handelsdepartementet. Bolagets aktier skall överföras från domänfonden till den under statskontorets förvaltning stående fonden för statens aktier. Samtidigt avses de ekonomiska mellanhavandena mellan bolaget och domänverket bli reglerade.

Som grund för förslaget redovisas en utredning, utförd på Kungl. Maj:ts uppdrag av en särskilt tillkallad utredningsman. Utredningsmannen diskuterar rörande den framtida organisationen tvenne olika alternativ, nämligen dels att bolaget bibehålles såsom ett dotterbolag till domänstyrelsen, dels att bolaget direkt underställs Kungl. Maj:t. De skäl som enligt utredningsmannen talar för det första alternativet är att det alltjämt existerar ett nära samband mellan domänverkets verksamhet och bolagets rörelse. För det andra alternativet talar bl. a. bolagets ställning som valuta-skapande industri. Om bolaget direkt underställs Kungl. Maj:t skapas dessutom enligt utredningsmannen större möjligheter för statsmakterna att överblicka och i olika hänseenden kontrollera bolagets utveckling inom dess verksamhetsområde, än då det fungerar som ett dotterbolag till domänstyrelsen. Kungl. Maj:t äger då antingen genom beslut i konselj eller genom ombud vid bolagsstämma utse styrelse och revisorer och kan även i övrigt genom utövande av aktieägarfunktionen ha inflytande på bolagets verksamhet. Utredningsmannen anser vidare bl. a. att för alternativet att bolaget direkt underställs Kungl. Maj:t talar också, att därigenom lättare kan tillses, att bolaget icke utvidgar sin verksamhet till nya områden.

I huvudsak har föredragande departementschefen anslutit sig till utredningsmannens uppfattning i ovannämnda hänseenden.

Propositionens förslag äsyftar sålunda bl. a., att statsmakterna skall få större möjlighet än hittills att överblicka och i olika hänseenden kontrollera bolagets utveckling. Detta avses tillgå så att Kungl. Maj:t skall utse styrelse och revisorer i bolaget samt även i övrigt genom utövande av aktieägarfunktionen ha inflytande på bolagets verksamhet. Några närmare

uppgifter beträffande formerna för detta inflytandes utövande lämnas icke i propositionen. Ej heller har någon ökad insyn från riksdagens sida i bolagets förvaltning och verksamhet ifrågasatts.

Det är därför uppenbart att det ökade inflytandet avses utövas i samma former, som förekommer rörande flertalet av de helstatliga aktiebolag, vilka nu är direkt underställda Kungl. Maj:t. Såsom vid flera tillfällen påpekats inom riksdagen lämnar enskilda statsråd beträffande dessa under hand direktiv i olika riktningar, vilka i hög grad påverkar vederbörande bolagsstyrelsers handlingsfrihet. Dessa direktiv blir i regel icke föremål för konseljbeslut, utan de härleds ur statsrådets av Kungl. Maj:t lämnade uppdrag att utöva rösträtt för statens aktier vid bolagsstämman.

Ur grundlagsmässig synpunkt måste detta förfarande anses vara diskutabelt. Innebörden av regeringsformens allmänna principer i dessa avseenden torde vara, att ett ärende av Kungl. Maj:t i regel skall betraktas som regeringsärende och föredras inför Konungen av vederbörande statsråd, som härigenom blir konstitutionellt ansvarig för beslutet. Endast i begränsad omfattning har det ansetts vara förenligt med regeringsformens allmänna principer att beslutanderätten av Kungl. Maj:t delegeras till ett statsråd, då dennes konstitutionella ansvar för beslutet härigenom bortfaller.

Att Kungl. Maj:t uppdrar åt ett statsråd att utöva rösträtt för statens aktier å bolagsstämman i ett helstatligt aktiebolag är i och för sig en nödvändig och praktisk lösning under nuvarande förhållanden. Då ur detta uppdrag härleds mera vittgående befogenheter gentemot bolagen är det emellertid fråga om ett klart åsidosättande av förfatningens principer.

Det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget rörande Statens skogsindustrier åsyftar att ytterligare öka det inkonstitutionella inflytande som i ovannämnda hänseende utövas av vederbörande departementschef.

Vi anser det därför nödvändigt att frågan om formerna för det åsyftade ökade inflytandet från Kungl. Maj:ts sida gentemot Aktiebolaget Statens skogsindustrier och övriga helstatliga aktiebolag görs till föremål för ytterligare utredning. Denna utredning bör även taga hänsyn till det sätt på vilket konstitutionellt ansvar för berörda statsråd skall utkrävas samt även hur riksdagens direkta insyn i de statsägda bolagen skall ordnas.

Med stöd av det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att angivna frågeställningar med förtursrätt behandlas av 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna.

Stockholm den 9 april 1957

Erik Strandh

Carl Christenson
i Malmö